

WARFOG
Orgnr: 990 949 840
Vitafjell 13
3233 SANDEFJORD

FORSVARSDPARTEMENTET	
SAKNR. 091 02223-22	
18 NOV 2009	
ARKBET:	600
KASSERES 5 AR	
KASSERES 30 AR	
BEVARES	

15 november 2009

FORSVARSDPARTEMENTET
Postboks 8126 Dep
0032 Oslo

Styrking av rettighetene til veteraner etter tjenestegjoring i internasjonale operasjoner – forskriftsregulering – høringsuttalelse fra veteranorganisasjonen WARFOG

1. Innledning

Vi viser til brev datert 9. oktober 2009 med forslag til endring i forsvarspersonelloven. Odelstingsproposisjon 67, ble i sin nåværende form, sterkt mot vår vilje vedtatt. Forskriften foreligger til høring og her skal vi uttale oss på vegne av de som hver dag betaler prisen for Norges internasjonale engasjement gjennom flere tiår. Det er ikke benyttet ekstern kompetanse til å skrive uttalelsen. Loven som deler skadde soldater inn i to grupper, før og etter 1. januar 2010, er rettstridig.

Det har aldri vært riktig å begå en ny urett for å rette opp en gammel. Å datofeste skader, for deretter å behandle dem forskjellig både medisinsk og økonomisk er ikke rettsstaten verdig. Loven synes drevet fram av de fremtidige behov Forsvaret har og kan i dette lys betegnes som "indremedisin". "Gamle" veteraner er ferdig med sin tjeneste og i den grad de får oppmerksomhet betraktes de som "plagsom støy". De fremtidige veteranene skal prioriteres slik at rekrutteringen sikres og eventuell kritikk i forkant av utenlandstjeneste forebygges. WARFOG er fullt på det rene med at det vi skal svare på, i denne runden er utkastet til forskriften. Men vi finner det nok en gang riktig å påpeke hvor urettferdig denne loven er som forskriften skal bygges på.

2. Bakgrunn

Høringsbrevet med referanse 2009/02223-3/FD I 4/SOH/MCR har 3 vedlegg. Våre kommentarer i kronologisk rekkefølge:

Vedlegg 1:

«Forskrift om oppfølging og erstatning for personell som tjenestegjør eller har tjenestegjort i internasjonale operasjoner»

Forskriften følger lovens intensjon. Ett års oppfølging er en start, men all erfaring viser at langt de fleste som blir skadd ikke får de alvorligste symptomene før etter flere år, sågar tiår. Størrelse på erstatning er ikke nevnt spesifikt i forskriften, her henvises det til den enhver tid gjeldene tariffavtale. Vi synes dette skal settes inn i forskriften og endres når tariffavtalen endres.

Vedlegg 2:

«Forskrift om endringen i forskrift om erstatning for psykiske belastningsskader som følge av deltagelse i internasjonale operasjoner m.v.»

Det foreslås å endre denne forskriften til en billighetserstatning med følgende betegnelse: «Forskrift om billighetserstatning for psykiske belastningsskader som følge av deltagelse i internasjonale operasjoner m.v.» Billighetserstatning er den juridiske betegnelsen på en økonomisk godtgjørelse som kan gis i tilfeller der man lider tap som det ellers ikke finnes muligheter til å få erstattet direkte etter lover og regler.

WARFOG kan ikke se at det fremgår noen viktig begrunnelse for denne endring. Vi registrer at forskjellen ved innføring i personelloven medfører at ordning gjøres mer permanent og ikke må vedtas for hvert budsjettår. Vi kan ikke se at det skal være behov for å videreføre denne ordningen all den stund den nye særskilte ordningen blir innført. Den nye særskilte ordningen åpner for gradert erstatning i forhold til ervervsuførhet og vil etter vår oppfatning dekke alle skadde soldater. To ordninger som ivaretar skadeerstatning på samme måte er unødig byråkratisk og skaper bare merarbeid og forvirring. Forskjellen ligger i krav til dokumentasjon, men WARFOG mener at skadde soldater uansett bør utredes og at diagnose stilles på riktig og likt grunnlag. Denne forskriften settes inn i forsvarspersonelloven og vil således representere et lavterskeltilbud til både gamle og nye veteraner. Vi antar at forskriften er ment som et enklere alternativ for noen, følgelig unngås søksmål i forhold til de to andre forskriftene. Arbeidsparende og billigere for samfunnet.

Vedlegg 3:

«Forskrift om særskilt kompensasjonsordning for psykiske belastningsskader som følge av deltakelse i internasjonale operasjoner»

Intensjonen bak denne særskilte ordningen har fra politisk hold blitt beskrevet som viktig i forhold til å ordne opp i gamle saker. I debatten rundt denne ordningen ble adgang til beordring som ble innført i 2005 brukt som argument. Skadde soldater som har reist ut etter tvangsbeordring i perioden 2005–2009, og som får diagnose i 2010 eller senere vil bli stilt overfor dette sviket. Forskriften følger lovens intensjon og er i denne omgang nærmest uangripelig.

Forskriftens formål er å etablere en særskilt kompensasjonsordning for militært personell som har blitt påført en psykisk belastningsskade etter deltakelse i en internasjonal operasjon i perioden fra og med 1978 og frem til ikrafttredelsen av lovfestet objektivt ansvar i forsvarspersonelloven.

WARFOG har følgende spørsmål/kommentarer:

Foreldelsesfrister passer ikke inn i et lov og regelverk som er satt til å verne veteraner, med et skadebilde som kan dukke opp 10-20 år ++ etter at skaden oppsto. Spesialisterklæring som sannsynliggjør årsakssammenheng med tjenesten i internasjonale operasjoner og den psykiske belastningsskaden skal utarbeides i samsvar med mandat utarbeidet av Forsvarsdepartementet. Her mener vi at dette mandatet bør utarbeides av en uhildet faglig oppdatert gruppe som ikke har de bindinger som Forsvarsdepartementet har som part i saken.

Definisjon av ervervsmessig uførhet, hvordan skal det organiseres?

Hvorfor man ikke benytter medisinsk invaliditet i stedet for ervervsmessig uførhet er ennå et mysterium for WARFOG. Leger er rustet faglig til å bedømme den medisinske siden av en skade. Ikke hvor vidt en person kan jobbe over tid. Slike spørsmål må normalt drøftes i samarbeid med NAV. Definisjoner kan da bli, i beste fall, skjønnspreget. Praksis fra de forskjellige NAV- kontor er svært forskjellige i hvordan de møter den skadde soldaten med hans skader. Denne forskjellen bunner ut i at de forskjellige kontorene har store variasjoner av ressurser og kompetanse om det gjeldende regelverk. Vi har fra rettsapparatet og gjennom de forlik som tidligere har blitt inngått sett mange eksempler på at spesialisterklæringer (fra forskjellige psykiatere) spriker. Den faglige uenigheten er stor og vil derfor skape store avvik i ellers like saker. Utfallet avhenger m.a.o. av hvilken spesialist som benyttes.

Under skadeoppgjøret til Altabataljonen ble det oppnevnt en legenemd som skulle avgjøre hvorvidt den skadde soldaten hadde krav på krigspensjon. Arbeidet til

legenemnda var et resultat av Eitinger- utvalgets innstillinger. Her var det en sterk kobling mellom utvalg og nemnd. Hvor Eitinger og Weisæth satt i begge var nok ikke særlig heldig. WARFOG er bekymret for habilitet i slike situasjoner. Vi har ikke god erfaring med habiliteten med de saker som har vært behandlet i rettsvesenet når det angår skadde soldater. Et regelverk skal ta høyde for slike utfordringer. Uansett hvem som utarbeider mandatet må dette utformes slik at det sikrer veteraner lik behandling uavhengig av bosted og spesialist.

Forskriften har videre fått navnet «Særskilt». Det synes for WARFOG å innebære i denne sammenhengen at den kun eksisterer som en forskrift for seg selv og ikke har noen kobling til forsvarspersonelloven på linje med ordlyden i «Forskrift om oppfølging og erstatning for personell som tjenestegjør eller har tjenestegjort i internasjonale operasjoner». Denne har som formål å gi utfyllende regler om innholdet og omfanget av Forsvarets oppfølgingsansvar (*forsvarspersonelloven § 12 a tredje ledd*) og nærmere bestemmelser om objektivt erstatningsansvar ved personskade i internasjonale operasjoner (*forsvarspersonelloven § 12 b fjerde ledd*). I forrige utgave av denne loven var det ingen tidsbegrensning på denne oppfølgingen hvilket er normalt for enhver annen arbeidsgiver.

Vi tolker dermed den særskilte ordningen dit hen at denne forskriften ikke gir gamle veteraner det lovfestede objektive rettsvernet som gjelder fra 1.januar 2010.

3. Oppsummering

Som nevnt tidligere var den «særskilte» forskriftens intensjon å rydde opp i gamle saker. WARFOG er ikke misfornøyd med at skadde soldater endelig har fått innpass i et lovverk som favner de særskilte problemene som oppstår som følge av skader de har pådratt seg i militære tjenester, under kommando for den norske stat, i utlandet. Mange skadde veteraner kan helt klart få ett lettere liv med denne ordningen. En økonomisk erstatning innebærer også en sårt tiltrengt anerkjennelse fra samfunnet, som i denne sammenhengen er minst like viktig. Ankepunktet er at lovgiverne velger selektiv behandling for skade oppstått med ellers helt like forutsetninger. Ett annet mål med ordningen var å unngå rettssaker som er direkte skadelig for forsvarrets rekruttering og en ytterligere trussel mot den skaddes helsetilstand i fremtiden. Utformingen av loven og tilhørende forskrifter vil ikke oppnå dette. Skadde soldater som vet at sine tap langt overstiger maksimal- summen, vil fortsette med å stevne staten etter det ulovfestede rettslige grunnlaget.

Lovendringen, som skissert, vil innebære at det i en viss forstand gjøres inngrep i den ulovfestede retten til erstatning som i dag følger av folketrygdloven. Videre vil lovendringen innebære at det gjøres inngrep i rettigheter som følger av avtaler om yrkesskade. Disse avtalene kan ha form av kollektive eller individuelle tjenestekontrakter.

Grunnloven § 97, som sier at " Ingen Lov maa gives tilbagevirkende Kraft". Dette begrenser først og fremst adgangen til å gi en lov virkning for handlinger fra tiden før

UNKTAS ET PARATIS

loven ble vedtatt. Etter praksis og teori legger bestemmelsen også vise begrensninger på lovgivers adgang til å gripe inn i bestående rettsforhold med virkning fremover i tid (såkalt uegentlig tilbakevirkning). Den nærmere rekkevidden av Grunnlovens forbud ved denne typen inngrep kan by på tvil.

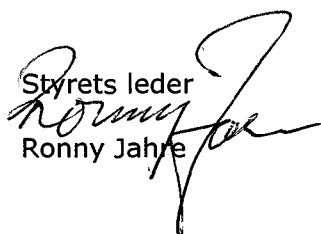
I nyere rettspraksis er det lagt til grunn at Grunnloven § 97, i alle fall på visse rettsområder, rammer inngrep i bestående rettsforhold hvis inngrepet er "klart urimelig eller urettferdig", jf. særlig Rt. 1996 s. 1415 på s. 1430 (Borthen-dommen, som gjaldt retten til ektefelle tillegg til løpende alderspensjon etter folketrygdloven). Etter Lovavdelingens syn må vurderingen i saken her bygge på den samme normen – både når det gjelder inngrepet i de lovbestemte og avtalefestede rettighetene. Om den avveiningen som måtte skje i avgjørelsen i Rt. 1996 s. 1415 uttaler Høyesterett (s. 1430):

"Inn i avveiningen vil blant annet komme hvilke rettigheter eller posisjoner inngrepet gjelder, hvilket grunnlag den enkelte har for sine forventninger, om inngrepet er plutselig og betydelig og om fordelingen av byrdene rammer den enkelte eller en gruppe særlig hardt. Men på dette rettsområdet må lovgivers spillerom i lys av de hensyn som ligger bak Grunnloven § 75 a og d, være vesentlig. Det vil bare være de kvalifiserte eller åpenbare tilfeller av urimelighet og urettferdighet som kan rammes. Jeg tilføyer at det nok i praksis først og fremst er inngrep som rammer avgrensede grupper pensjonister innenfor folketrygden som vil kunne stride mot Grunnloven § 97."

Dette er tilfellet for skadde soldater som faller inn under denne lovgivningen. Der rammes bare de som skades før 1/1-2010 og tilbake til 1978. Loven i seg selv, kan bli gjenstand for en kollektiv juridisk forfølgelse.

WARFOG anbefaler derfor at den særskilte forskriften forkastes og at forskriften som trer i kraft fra 1. januar 2010 gjøres gjeldene for alle veteraner. Prinsippet om likhet for loven videreføres. Vi konstaterer, til tross for dette, videre med stor glede og lettelse at veteraner som blir skadd etter 1. januar 2010 får et noenlunde anstendig tilbud.

Styret i WARFOG

Styrets leder

Ronny Jahre

Styrets Nestleder

Lars Thorvaldsen